

NORGES HØYESTERETT

Den 18. januar 2018 avsa Høyesterett dom i

HR-2018-112-A, (sak nr. 2017/1909), straffesak, anke over dom,

A (advokat Torbjørn Kolås Sognefest – til prøve)

mot

Den offentlige påtalemyndighet (statsadvokat Jan-Inge Wensell Raanes)

S T E M M E G I V N I N G :

- (1) Dommer **Noer**: Saken gjelder lovanvendelsen ved dom for mishandling i nære relasjoner, jf. straffeloven 2005 § 282.
- (2) A ble ved Bergen tingretts dom 23. januar 2017 domfelt for mishandling i nære relasjoner, én grov kroppskrenkelse og skadeverk. I dommen på fengsel i ett år lyder første avsnitt i domsslutningen slik:

"A, født 00.00.1986, dømmes for overtredelse av straffeloven (2005) § 282 bokstav a, straffeloven (2005) § 272 jf § 271 og straffeloven (2005) § 351 første ledd til en straff av fengsel i ett år, jf straffeloven (2005) § 79 bokstav a. Han har krav på fradrag for tre dager varetekt."
- (3) A anket til lagmannsretten. Anken over lovanvendelsen ved domfellelsen for mishandling i nære relasjoner og straffutmålingen ble fremmet til ankebehandling.
- (4) Gulating lagmannsrett avsa dom 1. oktober 2017. Straffen ble redusert til fengsel i 120 dager.
- (5) A har anket over lagmannsrettens lovanvendelse ved domfellelsen etter straffeloven § 282.
- (6) *Mitt syn på saken*

- (7) Bakgrunnen for saken og saksforholdet kan oppsummeres slik:
- (8) Domfelte A (31 år) og fornærmede B (28 år) ble kjærester sommeren 2010 og samboere i 2011. Forholdet tok slutt i mai 2014.
- (9) Om lag ett og et halvt år etter bruddet ble fornærmede kjæreste med C, som var en kjenning av A og fra samme land som ham. Dette reagerte A på. Han mente at han og fornærmede hadde en avtale om at hun ikke måtte innlede forhold til en mann i hans omgangskrets. Han ringte henne i romjula 2015 og var truende i telefonen og troppet opp på kjøpesenteret der hun arbeidet. Fornærmede ble engstelig og fikk faren til å komme og hente seg.
- (10) Domfellelsen for mishandling er basert på fire episoder som alle fant sted etter dette.
- (11) Den *første* hendelsen inntraff 11. januar 2016. A traff fornærmede tilfeldig på gaten i Bergen, og ville vite om det var sant at hun var blitt sammen med C. De begynte å krangle. A tok tak i håret hennes og kastet henne i bakken. Etterpå hadde han hårtuster i hånden. Han tok mobiltelefonen hennes og kastet den i veggen slik at den ble ødelagt. Deretter sa han til henne at han hadde vært grei nå, men at han ikke kom til å være like grei neste gang.
- (12) Den *andre* hendelsen skjedde om lag to uker seinere. A var da ilagt besøksforbud overfor fornærmede. Likevel var de denne kvelden på samme utested. A gikk bort til fornærmede og hennes venninner. Han var sint og klaget over at hun snakket nedsettende om ham, men forlot så stedet.
- (13) Den *tredje* hendelsen inntraff om lag to og en halv måned seinere. A hadde ikke lenger besøksforbud på dette tidspunktet. Fornærmede og hennes søster var på et kjøpesenter i Bergen. A fikk øye på de to og fulgte etter dem opp til 2. etasje i senteret. Fornærmede kom seg ut av senteret. Det var ikke noe kontakt mellom henne og A.
- (14) Den *fjerde* hendelsen fant sted seinere samme dag. A satt på bussen og så at fornærmede var utenfor leiligheten til sin nye kjæreste C. A hoppet ut og løp mot inngangsdøra. Da fornærmedes kjæreste kom ut, gikk A mot ham og det oppsto et basketak. A skallet til C slik at han fikk en hevelse og et kutt under venstre øye. En venn ble tilkalt og holdt A fast til politiet kom. Det var ikke fysisk kontakt mellom ham og fornærmede B.
- (15) Spørsmålet er om disse forholdene kan føre til domfellelse for mishandling i nære relasjoner, jf. straffeloven § 282 bokstav a, som lyder slik:
- "Med fengsel inntil 6 år straffes den som ved trusler, tvang, frihetsberøvelse, vold eller andre krenkelser, alvorlig eller gjentatt mishandler**
- a) sin nåværende eller tidligere ektefelle eller samboer,"**
- (16) Bestemmelsen er innholdsmessig en videreføring av straffeloven 1902 § 219 første ledd, med den endring at strafferammen er økt fra fire til seks år, jf. Ot.prp. nr. 22 (2008–2009) side 433.
- (17) Straffeloven § 282 omfatter et vidt spekter av handlinger, så fremt det dreier seg om *gjentatte eller alvorlige* tilfeller av trusler, tvang, frihetsberøvelse, vold eller andre

krenkelser, som samlet har et slikt alvor at de kan karakteriseres som *mishandling*. Også én enkelthendelse kan være tilstrekkelig, dersom den er alvorlig nok og egnet til å skape frykt for fremtidig mishandling, jf. Rt-2014-695 avsnitt 13 flg.

- (18) I saken her er ingen av handlingene alene alvorlige nok til å kunne karakteriseres som mishandling. Det sentrale er om forholdene samlet sett "danner et mønster som resulterer i at den som rammes må leve under et 'regime' preget av kontinuerlig utrygghet og frykt for vold", jf. Rt-2013-879 avsnitt 30. Også mindre alvorlige krenkelser, som isolert sett ikke rammes av noe straffebud, kan da være relevante ved helhetsvurderingen dersom de bidrar til å skape en slik frykt og utrygghet, jf. Rt-2013-329 avsnitt 13, hvor det heter:

"Bestemmelsen rammer imidlertid ikke enhver kritikkverdig atferd, heller ikke om den er gjentakende. Ordlyden 'mishandling' viser at § 219 bare omfatter mer kvalifiserte forhold. Men når atferd som isolert sett ikke fyller gjerningsinnholdet i bestemmelsen inngår i et 'regime' preget av krenkelser som samlet er av en slik alvorlighetsgrad at § 219 er anvendelig, må de mindre alvorlige krenkelsene tas med i den samlede vurderingen."

- (19) Jeg ser først på spørsmålet om de handlinger jeg har beskrevet, omfattes av § 282.
- (20) Det er ikke tvilsomt at det første forholdet, hvor A dro fornærmede i håret så hun falt i bakken og truet henne, rammes av bestemmelsen. Bruddet på besøksforbudet er også en type handling som kan falle inn under gjerningsbeskrivelsen, jf. Ot.prp. nr. 113 (2004–2005) side 45. Det tredje forholdet, der A fulgte etter fornærmede på kjøpesenteret, er isolert sett ikke straffbart. Men sett i sammenheng med den tidligere voldsutøvelsen, trusselen og bruddet på besøksforbudet, er den likevel relevant ved helhetsvurderingen.
- (21) Ved den fjerde hendelsen gikk A løs på fornærmedes kjæreste, mens hun så på. Høyesterett har tidligere lagt til grunn at voldsutøvelse mot et barns nærmeste mens barnet ser på, kan danne grunnlag for domfellelse for mishandling av barnet, jf. Rt-2010-949 avsnitt 22–24. Vårt tilfelle gjaldt et mindre alvorlig forhold, og den som var vitne til hendelsen, var ikke et barn. Slike handlinger kan neppe alene danne grunnlag for fellelse etter § 282. Men når forholdet ses sammen med de øvrige handlingene, mener jeg at også dette må kunne karakteriseres som en krenkelse som var egnet til å skape frykt for seinere mishandling.
- (22) Min konklusjon er da at samtlige fire hendelser er relevante ved avgjørelsen av om A kan dømmes etter § 282.
- (23) Spørsmålet er så om handlingene samlet oppfyller terskelen for domfellelse for mishandling etter § 282. Om formålet med bestemmelsen heter det i Ot.prp. nr. 113 (2004–2005) side 37:

"... Selve kjernen i straffeloven § 219 er den vedvarende og gjentakende krenkelsen og mishandlingen av den nærstående. I tillegg til krenkelsen av legeme og sjel, vil tillitsbruddet, den psykologiske bindingen mellom gjerningsmannen og offeret, og det at handlingen skjer i hjemmet, særprege denne typen vold. Det er disse elementene som gjør at offeret i begrenset grad kan føle seg trygg, og som forsterker frykten og risikoen for langvarige skadevirkninger hos offeret. ..."

- (24) I saken her er man utenfor kjerneområdet for bestemmelsen. Krenkelsene skjedde ikke i *hjemmet*, og A var ikke lenger en del av fornærmedes *nærmeste krets*. Straffebudet

gjelder imidlertid også slike situasjoner. Krenkelser foretatt av tidligere ektefeller eller samboere vil kunne etablere et regime av frykt og utrygghet for fornærmede, selv om partene ikke lenger bor sammen eller er i et forhold.

- (25) Det er ikke tvil om at As handlinger i vår sak gjorde at fornærmede ble redd og følte seg svært utrygg. Hans handlinger viser mangel på respekt for henne og liten forståelse for den frykt han utsatte henne for ved sin opptreden. Samlet er jeg likevel kommet til at de fire krenkelsene ikke har et slikt alvor og omfang at de kan karakteriseres som *mishandling* etter bestemmelsen. Jeg legger da både vekt på antall krenkelser, og på at de tre siste krenkelsene hver for seg ligger et stykke unna kjerneområdet for bestemmelsen, samtidig som de også til dels var mindre alvorlige. Av en viss betydning er det også at handlingene ikke synes å være planlagt fra As side.
- (26) Domfellelsen må etter dette endres slik at den blir i tråd med den rettsanvendelsen jeg mener er riktig. Faktum er tilstrekkelig opplyst til at vilkårene for dette er til stede, jf. straffeprosessloven § 345 andre ledd andre punktum.
- (27) Tre av forholdene er straffbare etter andre bestemmelser i straffeloven. Den første hendelsen utgjorde en kroppskrenkelse etter straffeloven § 271 og i tillegg en trussel etter § 263. Ut fra forholdene ved fremsettelsen av trusselen kan det ikke være tvilsomt at den var egnet til å fremkalle alvorlig frykt. Bruddet på besøksforbudet er straffbart etter § 168 bokstav b. Angrepet mot C skjedde mens hun var til stede og på grunn av hennes forhold til ham, og utgjorde hensynsløs adferd overfor henne som er straffbar etter § 266. I tillegg kommer domfellelsen for grov kroppskrenkelse etter § 272, jf. § 271 for volden mot C og for skadeverk etter § 351 første ledd for ødeleggelsen av mobiltelefonen. Begge disse tiltalepunktene ble rettskraftig avgjort av tingretten.
- (28) Ved straffutmålingen er det kroppskrenkelsene mot B og C som veier tyngst. Om straffenivået her viser jeg til Rt-2010-1243, hvor det ble idømt fengsel i 45 dager for kroppskrenkelser som vel kan sammenlignes i alvor med de to kroppskrenkelsene som vår sak gjelder. Den seinere straffskjerpelsen for voldslovbrudd tok primært sikte på kroppskrenkelser som ligger opp mot kroppsskade, jf. Rt-2011-1368 avsnitt 17.
- (29) Når det gjelder straffenivået ved trusler viser jeg til Rt-2008-401, hvor en mann ble dømt til fengsel i 15 dager for alvorlige trusler mot en ansatt på et postkontor, samt til HR-2017-1282-A avsnitt 60–63, som gjaldt alvorligere trusler enn i vår sak.
- (30) I skjerpene retning legger jeg vekt på at A i 2010 ble dømt til betinget fengsel i 36 dager og 5000 kroner i bot for en kroppskrenkelse overfor tidligere samboer. I 2008 ble han dømt til en bot på 8000 kroner for en kroppskrenkelse mot den samme kvinnen og en mot en annen kvinne. Når det tas hensyn til dette, mener jeg straffen her i utgangspunktet ville vært fengsel i opp mot 120 dager, jf. straffeloven §§ 77 bokstav k og 79 bokstav a og b.
- (31) I formildende retning legger jeg vekt på at A erkjente straffeskyld for en av tiltalepostene, og at han i det vesentlige tilsto det faktiske handlingsforløpet for de øvrige. Dette bidro til å lette behandlingen av saken.
- (32) Jeg er etter dette kommet til at straffen må settes til fengsel i 90 dager.

- (33) For enkelhets skyld utformer jeg ny slutning for så vidt gjelder første avsnitt i tingrettens domsslutning.
- (34) Jeg stemmer for denne

D O M :

A, født 00.00.1986, dømmes for overtredelse av

- straffeloven § 168 bokstav b
- straffeloven § 263
- straffeloven § 266
- straffeloven § 271
- straffeloven § 272 jf. § 271
- straffeloven § 351 første ledd

alt sammenholdt med straffeloven § 79 bokstav a, til fengsel i 90 dager.

Til fradrag i straffen går 3 – tre – dager for utholdt varetekt.

- (35) Dommer **Bergsjø:** Jeg er i det vesentlige og i resultatet enig med førstvoterende.
- (36) Dommar **Høgetveit Berg:** Det same.
- (37) Dommer **Falch:** Likeså.
- (38) Dommer **Matningsdal:** Likeså.
- (39) Etter stemmegivningen avsa Høyesterett denne

D O M :

A, født 00.00.1986, dømmes for overtredelse av

- straffeloven § 168 bokstav b
- straffeloven § 263
- straffeloven § 266

- straffeloven § 271
- straffeloven § 272 jf. § 271
- straffeloven § 351 første ledd

alt sammenholdt med straffeloven § 79 bokstav a, til fengsel i 90 dager.

Til fradrag i straffen går 3 – tre – dager for utholdt varetekt.

Riktig utskrift bekrefte: